

CENTER
for Ukrainian and European
Scientific Cooperation

Центр
українсько-європейського
наукового співробітництва

Одеська національна
музична академія
імені А. В. Нежданової

Всеукраїнське науково-педагогічне
підвищення кваліфікації

**МУЗИКА ЯК ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНИЙ
ФЕНОМЕН ТА СФЕРА
КУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

21 лютого – 3 квітня 2022 року

Видавничий дім
«Гельветика»
2022

УДК 78:377.4(477)(063)
М89

Організаційний комітет:

Олійник Олександр Леонідович – кандидат мистецтвознавства, професор, народний артист України, ректор Одеської національної музичної академії імені А.В. Нежданової;

Оганезова-Григоренко Ольга Вадимівна – доктор мистецтвознавства, професор, народна артистка України, проректор з науково-педагогічної та наукової роботи Одеської національної музичної академії імені А.В. Нежданової;

Самойленко Олександра Іванівна – доктор мистецтвознавства, професор, проректор з наукової роботи Одеської національної музичної академії імені А.В. Нежданової;

Осадча Світлана Вікторівна – доктор мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри історії музики та музичної етнографії Одеської національної музичної академії імені А.В. Нежданової;

Черноіваненко Алла Дмитрівна – доктор мистецтвознавства, професор, професор кафедри народних інструментів Одеської національної музичної академії імені А.В. Нежданової;

Майденберг-Тодорова Кіра Ісааківна – кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри теорії музики та композиції Одеської національної музичної академії імені А.В. Нежданової.

Музика як художньо-естетичний феномен та сфера
М89 **культурної діяльності** : матеріали Всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації у галузі мистецтвознавства, музикознавства, музичної педагогіки, м. Одеса, 21 лютого – 3 квітня 2022 р. – Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. – 204 с.

ISBN 978-966-992-776-7

У збірнику представлено матеріали Всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації у галузі мистецтвознавства, музикознавства, музичної педагогіки «Музика в системі мистецької освіти: взаємини та протидії», яке відбулось 21 лютого – 3 квітня 2022 р.

УДК 78:377.4(477)(063)

ISBN 978-966-992-776-7

© Одеська національна музична академія
імені А. В. Нежданової, 2022

© Центр українсько-європейського наукового співробітництва, 2022

ЗМІСТ

Музична планета на ім'я Густав Голст Анфілова С. Г.	8
Різноманітні прояви творчої обдарованості Ірини Губаренко Базан О. Ю.	10
Сучасна академічна хорова музика а cappella: діалог епох – діалог культур Батовська О. М.	13
Українська оперно-хорова творчість: від фантастики до фантазмагорії Белік-Золотарьова Н. А.	16
Значення фортепіанного супровіду у формуванні цілісного образу романсів П. Чайковського та С. Рахманінова Біляєва В. О.	20
Індивідуально-психологічні відмінності та їх значення у вокальній педагогіці Богачова-Стрельцова Л. Г.	22
Сутність оперного мистецтва і сучасна «режисерська» опера Бородавкін С. О.	26
Народна музика у композиторській спадщині Михайла Вербицького Букало Н. З.	29
Дистанційна діяльність піаніста-концертмейстера зі здобувачами ЗВО у класі струнних інструментів Бурман К. І., Екман М. С.	31
Питання методики викладання гри на народних інструментах Власов В. П.	34
Поліфонія в системі музично-теоретичної освіти студентів Гарбар Г. А.	38
Кобзарсько-бандурницьке мистецтво в формуванні національної свідомості майбутніх учителів музики Горожанкіна О. Ю.	46
Іконографія як джерело культурної антропології Горохолинська Г. М.	50

Сучасний підхід в розробці базового курсу «Фортепіано» для музичних вузів України	
Громченко Н. Є	54
Професійна мобільність музиканта-концертмейстера	
Демидова В. Г	58
П'єси для фортепіано «Різдвяна мить» Ольги Драгомирецької	
Драгомирецька О. С.	61
Клавесинна музика доби Бароко: проблеми виконавської поетики	
Жукова О. А.	63
Музичне мислення в аспекті жанрово-стильового діалогу	
Завгородня Г. Ф.	66
Світоглядні настанови хорової творчості українських композиторів кінця ХХ – початку ХХІ століть	
Заверуха О. Л.	69
Тріо-сонати та паризькі квартети Г. Телемана на перетині германо-французьких впливів	
Зима Л. В.	71
Естетико-світоглядні орієнтири у світлі проблеми музичної комунікації	
Іванова В. Л.	73
Коломийка як синтез жанрових різновидів української народної творчості	
Казначєєва Т. О.	77
Сучасні технології в діяльності диригента	
Кисла А. М.	79
Втілення дзен-буддійської медитативної ідеї у флейтових соло	
Кравченко Н. Ю.	81
Ігнац Лахнер. Забуті шедеври	
Лаврик Н. І	85
Пісенеспів «Достойно єсть» у творчості українських композиторів другої половини ХІХ–ХХ століть	
Литвиненко О. В.	87
Внесок Г. Д. Бучинського у розвиток музичної освіти в Україні	
Лісовська І. Л.	90
Сутність та специфіка поняття «музичне мислення»	
Мазур І. В.	93

Віртуальний диктант Мазур І. І.	97
Способи вдосконалення володіння голосом. Роль слова. Вправи. Вокалізи Мальцева О. В.	101
Скрипкові сонати Я. Фрейдліна та Олени Томльонової в контексті одеської композиторської школи Марків К. М.	105
Самостійність у вокальному вихованні в умовах дистанційного навчання Михайлець В. В.	107
Деякі особливості музичної мови Лесі Дичко Міліченкова Н. Ф.	110
Моторно-ігрові чинники виконавського стилю фортепіанних сонат Л. Бетховена Муляр А. П.	113
Мистецький проект як альтернатива науковій дисертації у мистецькій освіті Муляр П. М.	115
Міст через вічність: богородичні хори Вікторії Польової в аспекті вчення про теозис Наумова О. А.	119
До проблеми опрацювання вокалістом музичного тексту Оганезова-Григоренко О. В.	125
«Панч та Джуді» Х. Бертвістла у світлі англійської театральної традиції Петрова О. В.	129
Класична італійська вокальна школа: постаті та методи Ревенко В. О.	132
Фортепіанні цикли Б. Лятошинського: символістська парадигма Рижова О. О.	136
Методична діяльність як одна з важливіших галузей у підготовці майбутніх учителів музики Ролінська О. Г.	139
Музикознавство в системі сучасної української мистецької освіти: до питання про місце в непрофільному освітньому просторі Романенкова Ю. В.	141

Значення «Рідної школи» у розвитку музичної культури західного Поділля	
Романюк І. В.	146
Формування композиторського тезаурусу у камерних творах В. Мартинюк 1980-х–1990-х років	
Рябцева І. М.	148
Принципи оркестрового письма К. Орфа	
Савченко Г. С.	153
Динаміка взаємодії пасторалі і готики у великих романтичних операх Джакомо Мейєрбера	
Сакало О. В.	155
Психологічні особливості сприйняття музики	
Світловська О. В.	160
Проблеми формування художньої культури та становлення художнього творчого мислення майбутнього фахівця	
Семенюк А. Ю.	163
Енциклопедії понять гуманізму та антигуманізму в «Ученнях життя» Гесіода і Соломона	
Сокол О. В.	166
Жанрові відмінності як основа якісного складу вокального дуєту	
Стадниченко Л. Л.	170
Інтонаційний слух як «метаздібність» вокаліста	
Стародубцева О. О.	173
Психологічний зажим. Боязнь відкритого рота	
Темченко І. А.	177
Г. Сасько: особливості виконавської семантики на прикладі фотепіанного твору «Софія Київська»	
Чеботаренко О. В.	181
Бандурний вокал: репертуарна специфіка та місце у сучасному виконавстві	
Чернецька Л. Т.	184
Розвиток музично-творчих здібностей здобувачів освіти засобами родинного виховання	
Черсак О. М., Молодій О. Р.	186
Фортепіанна творчість М. Равеля в контексті взаємодії іспанської і французької музично-історичної традиції	
Чуприна Н. М.	189

Випускники ОНМА ім. А. Нежданової – продовжувачі традицій народно-інструментального мистецтва на Миколаївщині	
Шермет В. В.	195
Іспанські фольклорні традиції як концептуальна основа творів для фортепіанного дуету	
Щербаков Ю. В.	200
Клавірно-дуетні твори Франца Шуберта як джерело ліричного висловлювання	
Щербакова О. К.	202

Досвід і результати наукових досліджень дозволяють стверджувати, що перспективи професійного росту викладача, як особистості і розвиток якості його професійної діяльності забезпечується оволодінням ним методичними ідеями і засобами їх реалізування, вмінням проводити аналіз і проектування педагогічних ситуацій, прогнозування варіантів їх подальшого розвитку.

На нашу думку, підготовка майбутніх учителів музики до методичної діяльності може починатись досить рано, – з першого курсу, і здійснюватися не тільки у процесі вивчення дисциплін психолого – педагогічного циклу, але й у процесі фахової підготовки у класі спеціального інструменту.

Література:

1. Кулюткин Ю. Н., Сухобская Г. С. Профессиональная направленность как предмет анализа. *Кулюткин Ю. Н., Сухобская Г. С. Методы изучения профессиональной направленности учителя* : уч. пособ. Изд. 2-ое, перераб. Ленинград : ЛГУ. 1980. С. 3–8.

2. Таланова Л. Г., Цокур О. С. Проблемы нового педагогического мышления. *Образование в современном обществе* : материалы Международ. науч.-практ. конф. Одесса, 1996.

3. Щедровицкий Г. П. Синтез знаний: проблемы и методы. На пути к теории научного знания. Москва : Наука, 1984. С. 634–667.

МУЗИКОЗНАВСТВО В СИСТЕМІ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ: ДО ПИТАННЯ ПРО МІСЦЕ В НЕПРОФІЛЬНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ

Романенкова Ю. В.

*доктор мистецтвознавства, професор,
завідувач кафедри гуманітарних дисциплін
Київська академія естрадного та циркового мистецтва
м. Київ, Україна*

Сучасний світ із його пріоритетами, швидким темпом зміни ціннісних орієнтирів та частими змінами культурних парадигм вимагає не тільки гнучкості, вміння пристосовуватися до нових реалій, швидкості адаптації до них. Звісно, легше від усіх це дається

представникам молодшої генерації, які не тільки легко та швидко адаптуються до нових викликів часу, але найчастіше і стають їх креаторами. Але існує галузь, у якій на сьогодні можна констатувати значно більше проблемних зон, ніж позитивних зрушень, і саме молода генерація стає жертвою цього процесу. Процесу, який небачено швидко прогресує, і страшніше за все, що результати його руйнівного впливу відтерміновані – вони стануть очевидними кілька років потому, а поки молодь всмоктує нові віяння та з задоволенням занурюється у нові реалії. Йдеться про мистецьку освіту загалом і її музичний сегмент зокрема.

До всіх негараздів, які мали місце у мистецькій освіті України останні пару десятиріч, коли постійно доводилося стикатися з необхідністю зберігати специфіку мистецьких ВИШів, не допускати уніфікації, уникати типізації навчальних планів та зникнення унікальних, ексклюзивних спеціалізацій (згодом – освітніх програм), коли постійно доводилося боротися зі скороченням навчальних годин та укрупненням початкових блоків дисциплін, що призводить до тієї самої типізації, вбивчої для мистецького навчального закладу, доєдналися ще і всі жахи дистанційної форми освіти. Звісно, на сьогодні реалії часу вимагають користуватися цією системою як єдиним можливим інструментом для збереження можливості продовжувати початковий процес в умовах пандемії COVID-19 допоміг на законних підставах привичаїти до дистанційної форми навчання її категоричних супротивників, і зараз колишня кара сприймається як порятуюнок. Практики в усіх мистецьких галузях потерпають від цієї вимушеної форми взаємодії зі студентством найбільше, волаючи про неможливість ефективно донести до студентів практичні навички з живопису, музики, дизайну, хореографії тощо. Дещо простіше, здавалося б, тим хто викладає теоретичні курси але арт-критикам, музикознавцям доводиться не набагато легше. Користуючись зручним функціоналом classroom або zoom, щоразу хотілося б мати цей шлях комунікації лише як запасний, необхідний для додаткової комунікації зі студентською спільнотою, що носить формальний характер, але не більше. Форми контролю знань студентів у цьому випадку є вкрай неефективними для практично орієнтованих дисциплін, мотивуючих факторів для посилення самоконтролю у студентів обмаль, то ж, навальний процес стає дуже зручним, полегшеним для студентів і працездатним для викладачів, що переобтяжені переформатуванням форм демонстрації матеріалу дистанційно та розробкою нових блоків завдань із урахуванням специфіки спілкування он-лайн, а головне –

ці негаразди являють собою своєрідну «міну заповільненої дії», що дається взнаки через кілька років, коли студенти, які пройшли такий курс навчання, не зможуть бути конкурентоспроможними на ринку праці.

Безумовно, ці проблемні зони торкаються всіх векторів мистецької освіти. Але варто акцентувати окремо ще один недолік, який є не настільки критичним, але вочевидь відбивається на загальній підготовці сучасного фахівця мистецького ЗВО, і, в першу чергу, на його загальній ерудованості, освіченості та праві називатися інтелігентною особистістю. Йдеться про знання молодих фахівців, випускників мистецьких навчальних закладів сьогодення, у галузі музичної культури. Звісно, мова не про профільні навчальні заклади де готують фахівців у галузі музичного мистецтва – в Україні сьогодні є чимало профільних закладів, де можна отримати освітній ступінь бакалавра, магістра, доктора філософії за освітньою програмою «Музичне мистецтво» (з її різними варіаціями та змістовним наповненням): Національна музична академія України ім. П.І Чайковського, Київська муніципальна академія музики ім. Р.М. Глієра, Одеська Національна музична академія імені А.В. Нежданової, Львівська Національна Музична Академія імені М.В. Лисенка, Дніпропетровська академія музики ім. М. Глінки. Чимало й інших закладів, де серед інших спеціальносеї присутнє «Музичне мистецтво»: Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв Київський Національний ніверситет культури і мисецтв Київський Міжнародний університет, Київська муніципальна академія есрадного та циркового мистецтв, Київський університет імні Бориса Грінченка, Харківська Державна академія культури, ін. Збільшується кількість захищених дисртаціних досліджень, присвяених акумуляним питанням музичного мистецтва, більшою мірою на сьогодні – вітчизняного, пи чому об'єком наукового інересу часто-густо стає сучасна музика, а не тільки матеріал минуих епох. То ж, не можна жалітися на нестачу музикознавів у країні на тлі плеяди вже знаних науковців (О. Афоніна, Н. Герасимова-Персидська, Г. Іонова, Г. Карась, Л. Кияновська [2], Ю. Лошков, Г. Побережна, В. Редя, М. Ржевська, М. Северинова, В. Шульгіна, ін.), на науковому небосхилі з'явилися автори щойно захищених дисертаційних досліджень, науковці, чиї імена лишень почали активно майоріти на сторінках науові перодики: А Бакумець, П. Бойко, І. Бурган, О. Волик, В. Куш, Л. Микуланинець, В. Пешкова, Б. Решетілов, В Чайка, ін. Таким чином, можемо стверджувати що музикознавсвов Україні має гарний потенціал, сталі школи, потужний викладацький склад ЗВО, передусім – профільних.

При цьому, завжди існує проблема нестачі академічних годин для опанування не тільки профільно-орієнтованими дисциплінами, але і блоком дисциплін формування загальних компетентностей, бо постійні скорочення кількості кредитів у навчальних планах спровокували перманентний стан незадоволення наукової спільноти та студентства нестачею часу для того, щоб навчання не мутувало у профанацію, бо трансформація системи комунікації «викладач-студент» у форму «самостійна робота» має таку загрозу. Але в даному разі акцентуємо не тільки недосатню кількість часу а опанування фаховими дисциплінами музичної у профільних ЗВО, а необхідність їх наявності і в початкових планах інших освітніх програм, мистецьких спеціальностей інших напрямків, не музичних. Звісно, виділяти час при підготовці живписців, дизайнерів, архітекторів, керамістів чи мюльєрів на дисципліни, що формують обізнаність у галузі історії та теорії музики, не передбачено, бо академічних годин бракує навіть на профільні дисципліни. Більше того, на жаль, як це не прикро, дисципліни, що дають якщо не практичні навички, то хоча б теоретичні знання у галузі музикознавства, азів музичної грамотності, основ історії музичної культури, відсутні (або наявні фрагментарно, в мізерній кількості годин), навіть у навчальних планах освітніх програм спеціальностей, пов'язаних із кіномистецтвом, театральним, цирковим мистецтвом, режисурою, у багатьох ВИШах. То ж, про яку загальногуманітарну обізнаність, формування іміджу інтелігентно творчої особистості може йтися, якщо майбутній режисер цирковий артист, артист театру чи кіно не опанує під час навчання історію музичної культури? Хіба не повинен ,наприклад, театральний художник, сценограф, бути обізнаним в історії музичної культури, щоб грамотно виконувати свою роботу? Хіба завадить дизайнеру або архітектору знання хоча б стилів у музиці та вміння за комплексом стилістичних рис їх визначати? Хіба зайвими були б хоча б початкові знання у галузі класифікації музичних інструментів для режисера дизайнера чи ювеліра? Безумовно, вони є необхідними. І якщо дизайнер чи режисер не буде в змозі володіти нотною грамотою, написати музичний диктант, або відворити почуте на інструменті, то хоча б відрізнити на слух основні музичні стилі зайвим ні для якої творчої особистості не буде, щоб вона хоча б не плутала Бетховена з Бахом, а джаз відрізняла від рок-н-рола. Дисципліни, що забезпечують хоча б основи музичної грамотності, спрямовані на формування загальногуманітарної обізнаності, і їх відсутність загрожує стрімким зростанням кількості «вузькопрофільних фахівців», позбавлених широти загального світогляду, що стає

можливим завдяки хибному прагненню до розвантаження навчальних планів та ліквідації спецкурсів, які буцімто «переобтяжують» молодь та заважають домінуванню вузькопрофільного вектору в освіті.

Література:

1. Гаврілова Л. Специфіка розроблення дистанційних курсів з музично-історичних дисциплін. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2017. Т. 58. № 2. С. 26–37.

2. Кияновська Л. Українська музична культура : навч. посіб. Львів, 2003. 387 с.

3. Концепція діяльності Національної музичної академії імені П. І. Чайковського. № 33-а-2018. URL: <https://knmau.com.ua/wpcontent/uploads/Kontseptsiya-diyalnosti-NMAU-imeni-P.I.Chajkovskogo>

4. Корній Л., Сюта Б. Історія української музичної культури : підручник для студентів вищих навчальних закладів. До 100-річчя Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Київ : НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2011. 736 с.

5. Лошков Ю. Трансформаційні процеси в сучасній музичній освіті України. Харків : ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2017. С. 131–151.

6. Самойленко О. Наукові обрії сучасного українського музикознавства. URL: www.mari.kiev.ua/2010/Mystectvoznnavstvo_Ukrainy_11/038-045.pdf

7. Тарарак Н. Формування ціннісних орієнтацій студентів ВНЗ у просторі мистецької освіти України. *Мистецька освіта: історія, теорія, технології*. Харків : ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2017. С. 36–49.